

GRAD PULA
**Upravni odjel za prostorno uređenje,
zaštitu okoliša, komunalni sustav i imovinu**
52100 Pula, Forum 2

Predmet: Primjedbe i prijedlozi na Studiju utjecaja na okoliš za
Županijski centar za gospodarenje otpadom Kaštijun (ŽCGO Kaštijun)

Slijedom poziva na davanje primjedbi i prijedloga na SUO za ŽCGO Kaštijun, dostavljamo Vam slijedeće:

Predmetna studija promovira neekološki koncept gospodarenja otpadom. Njegova važna sastavnica su planirani centri za gospodarenje otpadom, među koje spada i ŽCGO Kaštijun, a koji u sebi nose niz kontroverzi:

- Podloga su za koncept gospodarenja otpadom temeljen na spaljivanju otpada, kojem je cilj što veća proizvodnja smeća, a ne smanjenje njegova nastanka.
- Nisu centri za gospodarenje otpadom već centri za sakupljanje i manipulaciju pomiješanog smeća. U njima se neodvojeno sakupljeno smeće mehaničko-biološkom metodom (MBO) planira razdvajati na dio korišten kao gorivo za su/spaljivanje u cementarama (RDF – cca 35%) i na „reciklirani“ dio biootpada (cca 60%) korišten kao polu-upotrebljivi biokompost, predviđen za izravnavanje terena samog odlagališta (zapravo deponiranje).
- Oni u krškom području direktna su prijetnja zagađenju pitkih voda i uništenju bioraznolikosti podzemnog spiljskog svijeta.
- U suprotnosti su s poštivanjem načela primjene strogog hijerarhijskog reda zbrinjavanja otpada.
- U suprotnosti su s poštivanjem načela primjene najboljih tehnoloških mjera (BATNEC), budući da alternativa postoji.

Iako poslovanje cementara nije predmet ove studije, zbog karaktera ŽCGO Kaštijun namijenjenog pripremi RDF „goriva“ za spaljivanje u cementarama, te velikom utjecaju cementnog lobija na političke odluke vezane uz koncept gospodarenja otpadom, napominjemo da neprihvatljiv oblik poslovanja cementara, posebno u segmentu spaljivanja otpada, eskalira i nosi u sebi niz kontroverzi:

- Spaljivanje otpada je postupak s vrlo izraženom emisijom otrovnih i kancerogenih spojeva i elemenata u okoliš, kao što su dioksini, furani, živa, olovo, arsen i sl. (ovo posebno dolazi do izražaja prilikom ispada iz rada pojedinih dijelova postrojenja cementara – osobito filtarskih sistema (*PRIOLOG 1*) - ispadi znaju biti česti, no zbog velikih troškova zaustavljanja i ponovnog pokretanja proizvodnje, ista se nastavlja bez zastoja radi otklanjanja uzroka ispada.
- Spaljivanje RDF goriva u cementarama ne doprinosi smanjenju emisija stakleničkih plinova, već obrnuto (ušteda energije za proizvodnju pojedinih materijala recikliranjem višestruko je veća od energije koja se dobije njihovim spaljivanjem).
- Poslovanje cementara u Europi, a posljedično i u HR, više ne počiva na zdravim tržišnim postavkama, što znači da se cementare za svoje kupce ne bore kvalitetom svojih proizvoda, već prodaju „mačka u vreći“ ostvarujući ekstraprofit zakulisnim radnjama (ušteda na energentu spaljivanjem otpada; dodavanje šljake i drugog smeća u sirovinsku osnovu u postupku proizvodnje cementa i sl.). Ovakvo poslovanje upućuje na oblik kartelskog udruživanja istorodnih kompanija.

Podatak da su neke cementare u ovoj godini više nego udvostručile dobit (uz djelomično točno, ali ipak prozirno obrazloženje o porastu potražnje na tržištima u razvoju), dovoljno govori sam za sebe (u pristojnom poslovnom svijetu 20% rasta dobiti predstavlja izuzetan uspjeh, iznad toga izaziva sumnju – izuzetak mogu biti neki specijalni slučajevi, npr. pojava novog revolucionarnog proizvoda ili usluge na tržištu). Spirala u kojoj se našlo poslovanje cementara vodi u njihovu propast. Svako poslovanje koje ne počiva na zdravim temeljima, iskrenom odnosu prema svojim klijentima, uposlenicima, te društvenoj zajednici, prije ili kasnije završi aferom i krahom (svježi primjer - slučaj ENRON). Problem ovakvog poslovanja cementara eskalira, te neloyalna konkurencija u utrci za nezajažljivim profitom, tjera i do sada korektno kompanije na nečasne radnje. Poznato je također da su cementna industrija i slične vrste djelatnosti idealno mjesto za pranje prijavog novca. Šireći na ovakav način svoju moć određeni krugovi svoju moć žele prenijeti i u politički sustav (u Bruxelles-u postoji nekoliko stotina lobista cementne industrije).

Promatrano organizacijski i tehnološki, odložiti / spaliti otpad puno je jednostavnije nego uspostaviti kulturu i sustav okolišno prihvatljivije proizvodnje i proizvoda, te odvojenog prikupljanja otpada. Ekološki ispravan pristup uključuje proizvođača otpada na sudjelovanje u njegovu zbrinjavanju, dakle uključuje kreatora problema u njegovu rješavanje. U osmišljavanju rješenja treba stalno imati na umu da cilj nije obrađivati i skladištiti otpad, nego izbjeći njegov negativan utjecaj na okoliš. Najbolje se to postiže sprečavanjem nastanka otpada. Stoga, planirane mjere moraju unapređivati, a ne pogoršavati postojeće stanje.

Usvajanjem ispravnog ekološkog koncepta zbrinjavanja otpada ovakvi centri, kako su zamišljeni, zapravo su nepotrebni i u suprotnosti sa ekološkim polazištima i načelima za koje se zalaže EK. Ono što treba razumijevati kada se govori o centru za gospodarenje otpadom jest da je to mjesto na koje se dovozi odvojeno prikupljeni otpad, koji se tu u odgovarajućim postrojenjima obrađuje radi stvaranja sekundarne sirovine ili transporta u druge reciklažne centre. Jedini primjer takvog ekološkog koncepta zbrinjavanja otpada u HR uspostavljen je na otoku Krku. Žalosna je činjenica da se u Hrvatskoj još u dovoljnoj

mjeri ne grade reciklažna postrojenja za dobivanje sekundarne sirovine (rasprostranjena diljem kopna i većih otoka – dodatno zapošljavanje stanovništva), pa se čak i dobar dio nekih vrsta odvojeno prikupljenog otpada izvozi u inozemstvo ili spaljuje (npr. PET ambalaža, gume, metal).

Umjesto spornih CGO projekata, tražimo poticanje projekata dosljedno ekološkog koncepta zbrinjavanja otpada, temeljenog na odvojenom skupljanju otpada već od domaćinstva i recikliranju. Također, tražimo obuzdavanje agresivnih nasrtaja cementne industrije u sferi utjecaja na političke odluke, te tražimo uvođenje reda u njihovo poslovanje.

S obzirom na veličinu i broj stanovnika RH, postavlja se pitanje dali je racionalno dozvoliti lokalnoj upravi slobodu odlučivanja o načinu zbrinjavanja otpada i izboru tehnologije? Ili bi Plan gospodarenja otpadom trebao propisati što treba raditi, predvidjeti raspisivanje državnog natječaja za najbolji sustav odvojenog prikupljanja i recikliranja, a lokalna uprava samo pripremiti zahtjeve s obzirom na specifičnost područja, količinu, vrstu otpada i sl. Smatramo da aktualni smjer vodi u neracionalnost i brzo će se pokazati potreba unificiranja tehničkih zahtjeva i objedinjavanja natječaja (dok još nije kasno), kao što je to napravljeno u drugim segmentima državne uprave.

Sagledavajući ukupnu problematiku gospodarenja otpadom i poslovanja cementara u RH, posebno u segmentu spaljivanja otpada, te u svjetlu novo donesenog Zakona o zaštiti okoliša prema preporukama EU i u skladu s njenom pravnom stečevinom, Odbor PEPGO uputio je MZOPU i Delegaciji EK u Hrvatskoj zahtjev za pokretanjem projekata „Strateška procjena utjecaja na okoliš centara za gospodarenje otpadom u RH“ i „Strateška procjena utjecaja na okoliš cementne industrije u RH“.

Stoga, zahtijevamo da Istarska županija odbaci predmetnu studiju, te da se krene u izradu ekološkog koncepta gospodarenja otpadom, temeljenog na odvojenom prikupljanju komunalnog otpada već od domaćinstva i recikliranju radi dobivanja sekundarne sirovine. Također, zahtijevamo da se cementarama zakonski zabrani su/spaljivanje otpada.

*U ime Odbora PEPGO
Željko Šimunović, predsjednik*

Prilozi:

1) *Tvornica cementa u Trbovlju.doc*

Članovi Odbora PEPGO

1. Udruga za zaštitu okoliša „EKO-2000“, Zagreb, Podsused
2. „EKO STOŽER GRAĐANA KAŠTELA“, Kaštela
3. „GR.IN.“ - Građanska inicijativa za humani život, Koromačno
4. EKO KVARNER, Krk
5. Zelena akcija Mičevac, Velika Gorica
6. EKOGRAD - Klub promicatelja zaštite okoliša pri centru za kulturu Susedgrad
7. „ZVONA KAŠTELA“, Kaštela
8. Koordinacija udruga „ZVONA ZAGORE“, Mirlović Zagora
9. Udruga „RAST“, Lečevica
10. Udruga „Branimir“, Zagora
11. Zeleni Dalmacije, Split
12. „PLAVI VAL“, Šibenik
13. „LIJEPA NAŠA“, Ploče
14. Udruga za promicanje ekologije i turizma „Ekoturistiko“, Brdovec
15. Društvo za zaštitu prirodne i kulturno-povijesne baštine Kastavštine, Klane i okolice „Mažuran“
16. dr.sc. Zdeslav Hrepić
17. Mladen Iličković, urednik emisije „EKO ZONA“
18. Damir Pavlek ing.građ.

Vijeće odbora

savjetnici / članovi Odbora

- mr.sc. Goranka Adam (*EKO STOŽER GRAĐANA KAŠTELA*)
- mr.sc. Orestino Višković (*GR.IN., Koromačno*)

vanjski savjetnici

- prof. dr.sc. Stanko Uršić
- izv. prof. Tomislav Lerotić

predsjednik

- Željko Šimunović, dipl.ing. (*EKO-2000*)